

## Voorzitter

bezwaarlijk beginnen aan de tweede termijn. Kan de voorzitter het daarheen leiden dat wij die brief op tijd krijgen, dan wel dat de tweede termijn wordt verplaatst?

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram met spoed onder de aandacht brengen van het kabinet. Wij willen natuurlijk wel dat het debat doorgaat.

Het woord is aan de heer Vendrik.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Afgelopen weekend heeft de G20-top plaatsgevonden. Staatssecretaris De Jager nam hieraan deel. Dat zag er leuk uit op de staatsfoto.

De **voorzitter**: En dat wilde u hier even zeggen?

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Nog iets belangrijker dan de foto, hoeveel waardering wij ook hebben voor de heer De Jager en zijn optreden op het wereldtoneel, is een goed verslag van het Nederlandse kabinet over wat besproken is tijdens de top, wat de Nederlandse inzet was en wat eruit is gekomen. Ik doe dit verzoek mede namens de heer Weekers van de VVD.

De **voorzitter**: Wij zullen het stenogram doorgeleiden naar het kabinet.

Wij kunnen gaan stemmen. De vorige keer hadden 75 leden de lijst getekend. Ik hoop dat nu meer leden dit hebben gedaan.

---

Aan de orde is de **stemming over een aangehouden motie**, ingediend bij het debat over **Fortis en ABN AMRO**, te weten:

- de motie-Koşer Kaya/Weekers over bestemming van toekomstige baten van de aankoop van Fortis/ABN AMRO voor aflossing van de staatsschuld (31371, nr. 16).

(Zie vergadering van 9 oktober 2008.)

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

De heer **Tony van Dijck** (PVV): Voorzitter. Minister Bos heeft Fortis/ABN genationaliseerd voor een bedrag van maar liefst 16,8 mld. Hij neemt hiermee volgens de Partij voor de Vrijheid een groot risico met Nederlands belastinggeld. De Partij voor de Vrijheid wil daarom dat eventuele winsten bij verkoop ten goede komen aan de Nederlandse belastingbetaler, in de vorm van lastenverlichting. Daarom stemmen wij tegen de motie op stuk nr. 16.

In stemming komt de motie-Koşer Kaya/Weekers (31371, nr. 16).

Mevrouw **Koşer Kaya** (D66): Voorzitter. Als het goed is, is doorgegeven dat deze motie is ingetrokken.

De **voorzitter**: Dat is niet doorgegeven. Aangezien de motie-Koşer Kaya/Weekers (31371, nr. 16) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van behandeling meer uit.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend bij het debat over **de Europese Top**, te weten:

- de aangehouden motie-Weekers over een collectieve schadeclaim om alle geleden schade op IJsland te verhalen (31371, nr. 25);  
- de motie-Weekers c.s. over het voorleggen aan de Kamer van de aanwijzingsbesluiten voor commissarissen van overheidswege (31371, nr. 27);  
- de motie-Tony van Dijck over het ten goede laten komen aan de belastingbetaler van de rendementen van steunoperaties (31371, nr. 28);  
- de motie-Tony van Dijck over afwijzing van het Asiel- en Migratiepact (21501-20, nr. 401).

(Zie vergadering van 22 oktober 2008.)

De **voorzitter**: De motie-Weekers c.s. (31371, nr. 27) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

---

## Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een onderdeel van de voorwaarden waaronder de Staat de ING een kapitaalinjectie verschaft, plaatsing van twee commissarissen van overheidswege binnen de raad van commissarissen van ING behelst;

overwegende dat in de wet- en regelgeving, met name het vennootschapsrecht, is vastgelegd wat de taak van commissarissen binnen een vennootschap behelst;

overwegende dat verdergaande bevoegdheden van commissarissen die van overheidswege worden aangesteld, beperkt moeten blijven tot de aanleiding van de kapitaalinjectie en dat is herstel van vertrouwen in en stabiliteit van het bancaire stelsel;

verzoekt de regering om eventuele aanwijzingsbesluiten waarin het mandaat, de taken en de bevoegdheden van deze commissarissen staan beschreven, aan de Kamer voor te leggen alvorens tot definitieve aanstelling over te gaan zodat de Kamer haar controlerende taak op dit punt adequaat kan vervullen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze gewijzigde motie krijgt nr. 50 (31371).

Ik stel vast dat wij hierover nu kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Weekers (31371, nr. 25).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Weekers c.s. (31371, nr. 50).

## Voorzitter

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de PvdD, de VVD, de SGP, het CDA, de PVV en het lid Verdonk voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Tony van Dijck (31317, nr. 28).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Tony van Dijck (21501-20, nr. 401).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend bij het debat over **de voortgangsrapportage Schoon en Zuinig**, te weten:

- de motie-Jansen over wetgeving inzake bescherming tegen laagfrequent geluid (31209, nr. 44);
- de motie-Neppéus over meer inzet op de totstandkoming van productnormering in het kader van ecodesign (31209, nr. 47);
- de motie-Neppéus/Van der Ham over de mogelijkheden die een alternatieve invulling van het verplichte bijmengpercentage kan bieden (31209, nr. 48);
- de motie-Samsom c.s. over het stimuleren van zelflevering (31209, nr. 50);
- de motie-Vendrik/Van der Ham over het doorvertalen van de broeikasgasreductiedoelen naar de convenantspartijen (31209, nr. 51);
- de motie-Ouwehand over het niet langer als duurzame biomassa bestempelen van mest (31209, nr. 52);
- de motie-Madlener over het in kaart brengen van de economische gevolgen van het gevoerde klimaatbeleid (31209, nr. 53).

(Zie notaoverleg van 3 november 2008.)

De **voorzitter**: De motie-Samsom c.s. (31209, nr. 50) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

---

### Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het model van zelflevering op basis van artikel 31c van de Elektriciteitswet ook bij andere duurzame energiebronnen dan zon-PV kan worden ingezet;

overwegende dat zelflevering een grote stimulans kan geven aan het draagvlak van duurzame energie en ook het beslag op de SDE kan verminderen;

verzoekt de regering om te onderzoeken op welke manier zelflevering optimaal kan worden gecombineerd met de huidige stimuleringsregelingen en de Kamer daarover in het eerste kwartaal van 2009 te berichten,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening van deze gewijzigde motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 58 (31209).

De motie-Ouwehand (31209, nr. 52) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

---

### Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat mest uit de gangbare veehouderij het product is van een systeem dat een grote aanslag pleegt op natuurlijke hulpbronnen, medeverantwoordelijk is voor de kap van het tropisch regenwoud en een substantiële bijdrage levert aan de uitstoot van broeikasgassen;

overwegende dat het gebruik van mest als ingrediënt voor de opwekking van "groene" energie allesbehalve duurzaam is;

van mening dat de grote problemen rondom mest, milieu en de uitstoot van broeikasgassen in de veehouderij in beginsel moeten worden aangepakt bij de bron, te weten een drastische krimp van de veestapel, omdat dit veel effectiever en goedkoper is en bovendien een belangrijke bijdrage levert aan de oplossing van de dierenwelzijnsproblematiek, de wereldvoedselcrisis én de biodiversiteitscrisis;

verzoekt de regering, mest niet langer te bestempelen als duurzame biomassa en alle stimuleringsregelingen voor groene energie waarbij mest een ingrediënt vormt af te schaffen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening van deze gewijzigde motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 59 (31209).

Ik stel vast dat wij hierover nu kunnen stemmen.

In stemming komt de motie-Jansen (31209, nr. 44).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Neppéus (31209, nr. 47).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

## Voorzitter

In stemming komt de motie-Neppérus/Van der Ham (31209, nr. 48).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Samsom c.s. (31209, nr. 58).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Vendrik/Van der Ham (31209, nr. 51).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Ouwehand (31209, nr. 59).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks en de PvdD voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Madlener (31209, nr. 53).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend bij het debat over **de beveiliging van militaire objecten**, te weten:

- de motie-Van Velzen c.s. over het nogmaals laten onderzoeken van de beveiliging van militaire terreinen (31700-X, nr. 22);
- de motie-Diks over een verhoogd beveiligingsniveau voor de categorieën 1 en 2 op militaire bases (31700-X, nr. 23).

(Zie vergadering van 11 november 2008.)

In stemming komt de motie-Van Velzen c.s. (31700-X, nr. 22).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Diks (31700-X, nr. 23).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks en de PvdD voor deze

motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Wijziging van de Gemeentewet in verband met het afschaffen van het raadplegend burgemeestersreferendum (31393)**.

(Zie vergadering van 11 november 2008.)

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend bij de behandeling van het wetsvoorstel **Vaststelling van de begrotingsstaat van de begroting van Jeugd en Gezin (XVII) voor het jaar 2009 (31700-XVII)**, te weten:

- de motie-Langkamp over het schrappen van marktwerking uit de financieringssystematiek (31700-XVII, nr. 8);
- de motie-Langkamp over het garanderen van de noodzakelijke zorg voor kinderen, jongeren en ouders (31700-XVII, nr. 9);
- de motie-Langkamp over het in stand houden van gespecialiseerde verpleegkundige kinderdagverblijven (31700-XVII, nr. 10);
- de motie-Sterk c.s. over integrale aanpak van de wachtlijsten in de jeugd-ggz (31700-XVII, nr. 11);
- de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink/Voordewind over invoering van de protocollen voor oudermeldingen (31700-XVII, nr. 12);
- de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink/Dibi over een midterm review over medebetrokkenheid bij beleids-terreinen waarvoor andere bewindspersonen primair verantwoordelijk zijn (31700-XVII, nr. 13);
- de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink over invoering van een meldplicht voor professionals die met kinderen werken (31700-XVII, nr. 14);
- de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink c.s. over een actieplan voor terugdringing van de tekorten aan zorgverleners (31700-XVII, nr. 15);
- de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink c.s. over het niet uitkeren van kinderbijslag voor kinderen uit polygame huwelijken (31700-XII, nr. 16);
- de motie-Bouchibti over het ontkokeren en ontschotten van het lokale jeugdbeleid (31700-XVII, nr. 17);
- de motie-Bouchibti over een apart hoofdstuk in de jeugdcultuurnota over de problematiek van meisjes (31700-XVII, nr. 18);
- de motie-Bouwmeester c.s. over een visie op het tijdens en na detentie van de moeder beperken van de schade voor haar kinderen (31700-XVII, nr. 19);
- de motie-Bouwmeester over een actieplan jeugd en genotsmiddelen (31700-XVII, nr. 20);
- de motie-Agema over een aanvalsplan voor de bestrijding van loverboys (31700-XVII, nr. 21);
- de motie-Voordewind c.s. over het indienen van projecten door de landelijke organisaties en verenigingen die nu gebruikmaken van de tijdelijke regeling vrijwilligerswerk (31700-XVII, nr. 22);

## Voorzitter

- de motie-Voordewind over verhoging van de leeftijd voor de verkoop van softdrugs (31700-XVII, nr. 23);
- de motie-Dibi c.s. over verdeling van de verantwoordelijkheid voor het wegwerken van de wachtlijsten in de jeugdzorg (31700-XVII, nr. 24);
- de motie-Dibi over aanpassing van kerndoel 34 in het basisonderwijs ten behoeve van meer seksuele voorlichting (31700-XVII, nr. 25);
- de motie-Dibi over de mogelijkheid voor jongeren om na een uitspraak van de kinderrechter in hoger beroep te gaan (31700-XVII, nr. 26);
- de motie-Koşer Kaya/Dibi over het niet meer dan twee bestuurslagen verantwoordelijk maken voor het welzijn van kinderen (31700-XVII, nr. 27);
- de motie-Koşer Kaya over een onderzoek door de Algemene Rekenkamer naar de inzet van de extra middelen in de jeugdzorg (31700-XVII, nr. 28).

(Zie vergadering van 12 november 2008.)

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.



Mevrouw **Sterk** (CDA): Voorzitter. Wat de CDA-fractie betreft, is er geen twijfel mogelijk: drugs zijn slecht voor je. Daarom willen wij toe naar een einde van het gedogen, voor welke leeftijd dan ook. Daar hebben wij geen enkel onderzoek voor nodig. Daarom zullen wij tegen de motie op stuk nr. 23 stemmen.

In stemming komt de motie-Langkamp (31700-XVII, nr. 8).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, PvdD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Langkamp (31700-XVII, nr. 9).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD en de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Langkamp (31700-XVII, nr. 10).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de SGP, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Sterk c.s. (31700-XVII, nr. 11).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink/Voordewind (31700-XVII, nr. 12).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, de PVV en het lid Verdonk voor

deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink/Dibi (31700-XVII, nr. 13).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink (31700-XVII, nr. 14).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de VVD en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink c.s. (31700-XVII, nr. 15).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Dezentjé Hamming-Bluemink c.s. (31700-XVII, nr. 16).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdD, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Bouchibti (31700-XVII, nr. 17).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Bouchibti (31700-XVII, nr. 18).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Bouwmeester c.s. (31700-XVII, nr. 19).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de ChristenUnie, de SGP en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Bouwmeester (31700-XVII, nr. 20).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de

## Sterk

PvdD en de SGP voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Agema (31700-XVII, nr. 21).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Voordewind c.s. (31700-XVII, nr. 22).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Voordewind (31700-XVII, nr. 23).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, de SGP en de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Dibi c.s. (31700-XVII, nr. 24).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Op verzoek van de heer Dibi stel ik voor, zijn motie (31700-XVII, nr. 25) van de agenda af te voeren. Ik had dat eerder moeten zeggen, maar ik hoor dat hij dat pas één seconde geleden heeft gemeld.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Dibi (31700-XVII, nr. 26).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Koşer Kaya/Dibi (31700-XVII, nr. 27).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Koşer Kaya (31700-XVII, nr. 28).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66, de PvdD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen over moties**, ingediend bij de behandeling van het wetsvoorstel **Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2009 (31700-V)**, te weten:

- de motie-Van Bommel over de veroordeling van de collectieve bestraffing van een Palestijnse theatergroep (31700-V, nr. 30);
- de motie-Van Bommel over de aanwezigheid van de Nederlandse ambassadeur op de herdenking in Rawagade (31700-V, nr. 31);
- de motie-Irrgang over uitvoering van de evaluatie over het draagvlak door een onafhankelijke organisatie (31700-V, nr. 32);
- de motie-Haverkamp c.s. over een officiële "Go America 2009" (31700-V, nr. 33);
- de motie-Haverkamp c.s. over een platform economische wederopbouw na conflict (31700-V, nr. 34);
- de motie-Ferrier c.s. over de beleidsvoornemens ten aanzien van de begrotingssteun aan Rwanda (31700-V, nr. 35);
- de motie-Van Baalen c.s. over de erkenning van het lot van troostmeisjes door Japan (31700-V, nr. 36);
- de motie-Boekestijn over het niet meer mee stijgen van het OS-budget met de groei van het bnp (31700-V, nr. 37);
- de motie-Boekestijn over het verbreken van alle banden tussen de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie en het ministerie (31700-V, nr. 38);
- de motie-Boekestijn over het niet geven van begrotingssteun aan Rwanda (31700-V, nr. 39);
- de motie-Van Dam/Van Baalen over een nota inzake de strategische overwegingen achter het handelsbeleid (31700-V, nr. 40);
- de motie-Gill'ard over een meerjarig MDG5-fonds voor Centraal- en Oost-Europa (31700-V, nr. 41);
- de motie-Gill'ard c.s. over het slechten van politieke, etnische en religieuze geschillen in Sudan (31700-V, nr. 42);
- de motie-De Roon over het opheffen van de permanente vertegenwoordiging bij de VN van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (31700-V, nr. 43);
- de motie-De Roon over het niet ter beschikking stellen van ontwikkelingsgelden aan landen die lid zijn van de OIC (31700-V, nr. 44);
- de motie-De Roon over het horen van kandidaat-ambassadeurs vóór hun benoeming (31700-V, nr. 45);
- de motie-De Roon/Wilders over verplaatsing van de Nederlandse ambassade in Israël naar Jeruzalem (31700-v, nr. 46);
- de motie-De Roon over het uitwijzen van de Jordaanse ambassadeur en het terugroepen van de Nederlandse ambassadeur uit Amman (31700-V, nr. 47);
- de motie-Voordewind c.s. over het aan de orde stellen van eerbiediging van de mensenrechten tijdens de EU-Chinatop (31700-V, nr. 48);
- de motie-Voordewind c.s. over maatregelen tegen Iran wanneer de maatregelen van de Veiligheidsraad te lang op zich laten wachten (31700-V, nr. 49);
- de motie-Voordewind c.s. over vrijlating van de Birmese politieke gevangenen (31700-V, nr. 50);
- de motie-Voordewind c.s. over een interdepartementale strategie ter bestrijding van kinderarbeid (31700-V, nr. 51);

## Voorzitter

- de motie-Voordewind/Van der Staaij over versterking van social protection in het ontwikkelingsbeleid (31700-V, nr. 52);
- de motie-Diks c.s. over een vrouwenparagraaf in de "stand van zaken"-brief (31700-V, nr. 53);
- de motie-Diks over uitbreiding van de civiele staf in Afghanistan met een genderspecialist (31700-V, nr. 54);
- de motie-Diks/Vendrik over het opstellen van "Koendersontwikkelingscriteria" (31700-V, nr. 55);
- de motie-Diks/Vendrik over 25 mln. extra voor klimaatadaptatie (31700-V, nr. 56);
- de motie-Pechtold/Diks over sluiting van Guantánamo Bay (31700-V, nr. 57).

(Zie vergadering van 13 november 2008.)

De **voorzitter**: De motie-Voordewind c.s. (31700-V, nr. 51) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

---

### Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet prioriteit geeft aan het bestrijden van kinderarbeid, maar dat een samenhangend beleid van de verschillende ministeries nog ontbreekt;

constaterende dat in de huidige Nederlandse bijdrage aan het basisonderwijs een duidelijke strategie ontbreekt om werkende kinderen in het formele onderwijs te integreren;

verzoekt de regering, een samenhangende strategie te ontwikkelen met de ministeries van Economische Zaken en Buitenlandse Zaken voor bestrijding van kinderarbeid en het realiseren van het recht op onderwijs;

verzoekt de regering voorts, programma's op het gebied van basisonderwijs te evalueren op hun bijdrage aan bestrijding van alle kinderarbeid die toegang tot het reguliere onderwijs belemmert;

verzoekt de regering, te bevorderen dat onderwijsprogramma's die door Nederland worden ondersteund tevens gericht zijn op de integratie van werkende kinderen in een vorm van voltijds onderwijs, of brugonderwijs dat daar naartoe leidt, tot zij ten minste de minimumleeftijd voor werk hebben bereikt,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze gewijzigde motie krijgt nr. 60 (31700-V).

De motie-Diks/Vendrik (31700-V, nr. 55) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

---

### Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het succes van de inspanningen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking nauw samenhangt met beleid op de gebieden handel, landbouw, milieu en financiën;

van mening dat het van belang is om ontwikkelingssamenwerking effectiever te maken en dat daartoe de coherentie met voornoemde beleidsterreinen maximaal dient te worden bevorderd;

verzoekt de regering om:

1. "Koendersontwikkelingscriteria" voor coherentie op te stellen;
2. nieuw handels-, landbouw-, financieel- en milieubeleid te toetsen op deze criteria;
3. de Kamer hierover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening van deze motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 61 (31700-V).

Ik stel vast dat wij nu hierover kunnen stemmen.

Op verzoek van de heer Voordewind stel ik voor, zijn motie (31700-V, nr. 50) van de agenda af te voeren. Op verzoek van mevrouw Gill'ard stel ik voor, haar motie (31700-V, nr. 41) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Van Bommel (31700-V, nr. 30).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Bommel (31700-V, nr. 31).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD en de ChristenUnie voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Irrgang (31700-V, nr. 32).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdD, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Haverkamp c.s. (31700-V, nr. 33).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, D66, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

## Voorzitter

In stemming komt de motie-Haverkamp c.s. (31700-V, nr. 34).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Ferrier c.s. (31700-V, nr. 35).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA en de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van Baalen c.s. (31700-V, nr. 36).

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Boekestijn (31700-V, nr. 37).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Boekestijn (31700-V, nr. 38).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, D66, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Boekestijn (31700-V, nr. 39).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de VVD, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Dam/Van Baalen (31700-V, nr. 40).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de SGP en het CDA voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Gill'ard c.s. (31700-V, nr. 42).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-De Roon (31700-V, nr. 43).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV en het lid Verdonk voor deze motie

hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-De Roon (31700-V, nr. 44).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-De Roon (31700-V, nr. 45).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-De Roon/Wilders (31700-V, nr. 46).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP en de PVV voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-De Roon (31700-V, nr. 47).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Voordewind c.s. (31700-V, nr. 48).

De **voorzitter**: Ik constateer dat het lid Verdonk tegen deze motie heeft gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Voordewind c.s. (31700-V, nr. 49).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Voordewind c.s. (31700-V, nr. 60).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Voordewind/Van der Staaij (31700-V, nr. 52).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de ChristenUnie, de SGP en het CDA voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

## Voorzitter

In stemming komt de motie-Diks c.s. (31700-V, nr. 53).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de ChristenUnie, het CDA, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. De fractie van de ChristenUnie wenst geacht te worden, voor de motie op stuk nr. 46 te hebben gestemd.

De **voorzitter**: De fractie van de ChristenUnie wordt geacht, voor motie op stuk nr. 46 te hebben gestemd. Daarmee verandert de uitslag niet.

In stemming komt de motie-Diks (31700-V, nr. 54).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks en D66 voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Diks/Vendrik (31700-V, nr. 61).

De **voorzitter**: Deze motie betreft het opstellen van "Koendersontwikkelingscriteria". Je moet je even afvragen wie er dan ontwikkeld moet worden!

(geroffel op de bankjes)

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, D66 en de PvdD voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Diks/Vendrik (31700-V, nr. 56).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Pechtold/Diks (31700-V, nr. 57).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en de PvdD voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

---

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Goedkeuring van de op 15 oktober 2007 te Luxemburg tot stand gekomen Stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Montenegro, anderzijds, met Bijlagen en Protocolen (Trb. 2007, 224) (31423).**

(Zie vergadering van 13 november 2008.)

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie de PVV tegen dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

---

Aan de orde is de **stemming over een aangehouden motie**, ingediend bij het debat over **biotechnologie**, te weten:

- de motie-Wiegman-van Meppelen Scheppink/Van Velzen over het formuleren van bindende eisen voor genetechnologie (27428, nr. 123).

(Zie vergadering van 29 oktober 2008.)

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. De Partij voor de Dieren is van mening dat gentechnologie geen plaats heeft in een duurzame landbouw. Wij stemmen daarom ook tegen de motie van mevrouw Wiegman-van Meppelen Scheppink waarin wordt verzocht om een onderzoek naar inpassing van deze technologie in de duurzame landbouw.

In stemming komt de motie-Wiegman-van Meppelen Scheppink/Van Velzen (27428, nr. 123).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdA, GroenLinks, D66, de ChristenUnie en de SGP voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

---

Aan de orde is de **stemming over een motie**, ingediend bij het debat over het wetsvoorstel **Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (XI) en van de begrotingsstaat van het Waddenfonds voor het jaar 2009 (31700-XI)**, te weten:

- de motie-Van Heugten/Wiegman-van Meppelen Scheppink over investeringen in ruimtelijk-economische projecten (31700-XI, nr. 11).

(Zie wetgevingsoverleg van 13 november 2008.)

De **voorzitter**: De motie-Van Heugten/Wiegman-van



## Voorzitter

Meppelen Scheppink (31700-XI, nr. 11) is in die zin gewijzigd dat zij thans luidt:

---

### Motie

---

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bij de Algemene Politieke Beschouwingen de motie-Van Geel c.s. (31700, nr. 10) is aangenomen;

constaterende dat in deze motie dekking is gevonden voor 165 mln. bestemd voor investeringen in regionale infrastructuur en ruimtelijk-economische projecten;

constaterende dat de regering bij brief op 30 september 2008 (IRF/2008/1443 M) aan de Kamer heeft laten weten de begrotingswijziging als gevolg van de genoemde motie te zullen verwerken en dat het budget vooralsnog wordt gereserveerd op de aanvullende post Algemeen;

verzoekt de regering om 81,5 mln. uit het budget van de genoemde motie-Van Geel c.s. als rijksbijdrage te investeren in onderstaande ruimtelijk-economische projecten volgens hierna genoemde verdeling van gelden, met als randvoorwaarden dat medeoverheden voor tenminste een gelijkwaardig bedrag mee investeren en dat deze projecten of projectonderdelen binnen drie jaar tot uitvoering komen:

12,5 mln. Integrale Gebiedsontwikkeling Oude Rijnzone Alphen a/d/ Rijn;

2,5 mln. Revitalisering bedrijventerrein de Wieken in Hoogeveen;

5 mln. Herstructurering bedrijventerreinen IJmond-Noord;

4 mln. Herstructurering Hembrugterrein in Zaanstad;

5 mln. Ontwikkeling stationsgebied en Poort van Veendam in Veendam;

12 mln. Gebiedsontwikkeling Zevenbergen-Noord;

5 mln. Herstructurering/transformatie Kanaalzone in Helmond;

10 mln. Gebiedsontwikkeling Vliegbasis Soesterberg/ Masterplan Dorp Soesterberg;

5 mln. Gebiedsontwikkeling Corridorproject in Noordoostpolder;

5 mln. Herstructurering/transformatie Venekoten-Noord in Oosterwolde;

5 mln. Herstructurering bedrijventerrein De Mars in Zutphen;

2,5 mln. Herstructurering Mercuriuspark-Oost in Nijmegen;

5 mln. Herstructurering/transformatie locatie Schaepman in Zwolle;

5 mln. Project Oldenzaal-Centraal;

verzoekt de regering, de ministers van VROM en van EZ op te dragen om de in de motie genoemde rijksbijdragen zo spoedig mogelijk te realiseren, met inachtneming van het feit dat de dekking niet is gevonden in de FES-middelen, en de Kamer halfjaarlijks over de voortgang te rapporteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze gewijzigde motie is ondertekend door de leden Van Heugten, Wiegman-van Meppelen Scheppink en Vermeij. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 16 (31700-XI).

Ik stel vast dat wij hierover nu kunnen stemmen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Van Heugten c.s. (31700-XI, nr. 16).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, GroenLinks, D66, de VVD, de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de PVV en het lid Verdonk voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties er tegen, zodat zij is aangenomen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

---

### Aan de orde is het **spoeddebat** over de uitvoering van de moties over de Landbouwrapport.

De **voorzitter**: Ik geef als eerste het woord aan de heer Polderman voor een spreektijd van een minuut.

De heer **Polderman** (SP): Voorzitter. Het debat gaat niet meer over het onderwerp "wel of geen ggo". Het debat gaat over het negeren van de mening van de Kamer en dat is een ernstige zaak.

De Kamer was uiterst genuanceerd in haar uitspraak afgelopen donderdag. De motie van de SP vroeg namelijk niet om tegen te stemmen, maar om nu niet in te stemmen. De regering maakt daarvan dat wij zouden hebben opgeroepen om tegen te stemmen, maar zij mist kennelijk die nuance. Dit betreuren wij zeer, want het ontnemt ons namelijk de tijd voor een maatschappelijk debat. Of het moet een debat achteraf zijn, een soort mosterd na de maaltijd.

De twijfels die bestaan over de EFSA zijn reëel, ook al doet de regering dat in de laatste brief af met bezweringen dat het allemaal heel wetenschappelijk en betrouwbaar is.

Er is nog een argument dat voor terughoudendheid pleit, namelijk het onherroepelijke karakter van dit besluit. Eenmaal toegelaten krijgen wij deze soja niet meer van de Europese markt.

Ten slotte is er nog het argument van het vertrouwen in de besluitvorming rondom Brussel, rondom Europa. De bevolking heeft al niet zo'n hoge pet op van dit circus in Brussel en het kabinet laat zien dat dit terecht is. De mening van de volksvertegenwoordiging wordt aan de kant geschoven.

Kortom, er is reden genoeg om dit passeren van de Kamer, deze schoffering te herstellen. Mijn vraag aan beide ministers is: keer op uw schreden terug en geef gevolg aan de oproep van de Kamer om nu niet in te stemmen.

De heer **Van der Ham** (D66): Voorzitter. Wij hebben vorige week tegen de moties gestemd – daar hadden wij goede redenen voor – maar ze zijn uiteindelijk wel

## Van der Ham

aangenomen na een hoofdelijke stemming. Ik was het inhoudelijk wel eens met de minister, maar ik vind haar reactie toch erg mager. Als er een meerderheid is voor zoiets, hoe mager die ook moge zijn, vind ik dat er wel enig gebaar uit voort mag vloeien richting die meerderheid. Ik vind de brief die wij van de minister hebben gekregen wat dat betreft mager. Op dat punt zou ik graag uitleg hebben. Heeft zij er gewoon op gegokt dat zij er wel mee weg zou komen? Als je echt naar de partijen kijkt, was er toch een meerderheid voor haar standpunt. Als dat haar redenering is, vraag ik bijna de voorzitter en het Presidium om eens te kijken wanneer er een echte meerderheid is en wanneer er een virtuele meerderheid is. Zo'n debat moeten wij niet voeren: een meerderheid is een meerderheid. De stemming heeft plaatsgevonden en de minister zou er in ieder geval een iets positievere reactie op moeten hebben dan zij heeft geuit in haar brief. Op dat punt wil ik graag een verklaring van de minister hebben.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb twee punten in dit korte debat. Punt een is de brief van de minister van Landbouw en de minister van VROM, waarin zij plompverloren aankondigen de moties, die inderdaad heel bescheiden en heel genuanceerd waren – de heer Polderman zei het zeer terecht – gewoon niet uit te voeren. Die brief moet vanmiddag van tafel.

Punt twee is dat de moties ook zijn gesteund – ik vraag dat in het bijzonder aan de minister van LNV – door twee van haar coalitiepartijen. Daarmee is het politiek pikant dat de minister van LNV de moties niet wil uitvoeren, terwijl het gaat om een heel bescheiden verzoek en een goed overwogen oordeel van de meerderheid van de Kamer, inclusief de PvdA en de ChristenUnie.

Elke keer is er mist over de status en de kwaliteit van het werk van de EFSA, het onderzoeksbureau dat voor de Europese Commissie beoordeelt hoe het staat met de toelaatbaarheid van gentechgewassen. Daarmee is heel veel mis. Milieurisico's op de lange termijn kunnen door dit bureau onvoldoende in beeld worden gebracht en er loopt een reorganisatie. Daarom blijft mijn pleidooi, al eerder gedaan namens de fractie van GroenLinks: zolang die tent niet op orde is, worden er geen ggo-gewassen toegelaten.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Voorzitter. De VVD ondersteunt de lijn van minister Verburg en dit kabinet. Bij de beoordeling van nieuwe ggo's wordt zorgvuldig gekeken naar de veiligheid voor mens, dier en milieu. Dat schrijft het kabinet ook in zijn brief. Wij vrouwen op de kwaliteit, de onafhankelijkheid en de beoordeling van de EFSA, ook bij de toelating van de nieuwe ggo-variant van soja. Een aantal fracties blijkt de beoordeling van de EFSA niet correct te vinden, in tegenstelling tot wat het kabinet schrijft. Wij kunnen het althans niet anders uitleggen.

De heer **Polderman** (SP): Mevrouw Snijder begint met de opmerking dat zij het beleid steunt, maar hier is aan de orde dat de regering een motie van de Kamer niet

uitvoert. Ik vraag mij af of de VVD dat beleid ook steunt. Komt mevrouw Snijder daar nog op?

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Daar kom ik in principe niet op. Natuurlijk willen wij, net als de heer Van der Ham, ook graag dat het kabinet de moties uitvoert. Wij hebben echter tegen vorige moties gestemd, dus wij staan in principe nog steeds achter het beleid van het kabinet. Wij hebben twee brieven gekregen van het kabinet, nadat wij over de moties hebben gestemd. De brieven van beide bewindslieden bevestigen wat wij vinden. Andere fracties kunnen het daar niet mee eens zijn, maar wij vinden dat beide bewindslieden...

De **voorzitter**: Het ontgaat u dat ik gelegenheid heb gegeven voor dit debat, maar geen gelegenheid voor een lang debat. Mevrouw Snijder maakt haar verhaal af. Ik ben heel streng en niet gezellig, dat snap ik ook.

De heer **Van der Ham** (D66): Een punt van orde dan.

De **voorzitter**: Ja, altijd een punt van orde. Drie keer in de week.

De heer **Van der Ham** (D66): De voorzitter van de Tweede Kamer zegt dat het geen gezellig debat zal worden wanneer het gaat over het uitvoeren van een motie van de Kamer. Ik heb bezwaar tegen die kwalificatie. Het gaat over de aanneming van een motie, dat zal nooit een prettig debat worden. Het is wel degelijk een staatsrechtelijk probleem, zoals de heer Polderman en ik al schetsten. Wij moeten elkaar daarover wel kunnen bevragen.

De **voorzitter**: Daarvoor heb ik de gelegenheid geboden. Het is het eerste dat deze week gebeurt. Mevrouw Snijder vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Natuurlijk willen wij ook dat moties worden uitgevoerd. De Kamer heeft de ministers opgeroepen om met een brief te komen. Wij hebben twee brieven gekregen. Aan het eind van vrijdag hebben wij een brief gekregen waarin uitdrukkelijk staat hoe het kabinet hierover denkt en wij steunen wat het kabinet vindt. Het verbaast ons dat twee kabinetspartijen die lijn nog steeds niet steunen. Wat gaat daarmee gebeuren?

De heer **Cramer** (ChristenUnie): Voorzitter. De fractie van de ChristenUnie was verbijsterd over de steilheid van de brief die zij afgelopen vrijdag kreeg. De regering, met minister Verburg als spreekbuis, doet alsof er niets aan de hand is en er de afgelopen tijd geen enkele discussie is gevoerd. Wij voeren die discussie in Nederland al wel een tijd en de ChristenUnie stelt zich daarin kritisch op ten aanzien van teelt en toelating van ggo's en inpassing in de duurzame landbouw. Minister Cramer heeft in debat een toenemende bereidheid laten zien, de discussie aan te gaan, vandaar de moties van donderdag. In Europa is ook discussie over de houding van ggo's in het algemeen en de rol van de EFSA en de aanzienlijke minderheidspositie van tegenstanders van het ggo. In Europese lidstaten wordt daarover in